

Exulceratis cancris] Diximus de can-
 eris, qui sine ulcere molestant. non alienum
 fuerit, si notas hujus in memoriam revocemus
 in cancro ulcerato præter dolorem, duritiem,
 tumoremque ulcera erosa, ac inæqualia con-
 spiciuntur; plurima ex parte sordida labris tu-
 midis, aspectu horrenda, & concreta humo-
 rum colluvie ingrata: hæc medicamentis le-
 nire studet. Nos omnes scopos ita perstringe-
 mus; In primis epithymo humorem melanco-
 licum vacuato, id est, leniter purgato. Si
 ætas, viresque permittunt, sanguinem mittito:
 deinde medicamentis atram bilem purganti-
 bus, lenibus, mox validioribus utitor: victus
 tenuis esto, quique à melancholico succo lon-
 gissimè absit: loco affectò solani succum, aut
 medicamentum ex pompholyge adhibeto.

R. Olei rosacei] Medicamento hoc contra
 Achoras Apollonii auctoritate utitur Gale-
 nus, libro primo χ τόπος: à Theodorico ve-
 rò, in cancris usurpatum, unde auctor in suum
 usum convertit.

DE VULNERIBUS

ventris & partium ejus, cum pe-
 netratione & citra.

CAP. IV.

Quæcunque in ventre vulnera fiunt,
 quæ tamen non penetrant, neque
 contenta in ipso membra non lædunt;
 ea

ea si rectè curantur, periculi omnis ex-
 pertia sunt, præter illa, quæ secundum
 umbilicum, duobus aut tribus digitis, in
 circuitu accipiuntur, quibus nonnihil
 adversi accidere potest, ob octo illos ner-
 vos qui in umbilicum pertingentes ea lo-
 ca percurrunt, atque etiam in posteriore
 parte ventris, hoc est à tergo, secundum
 dorsum accipiuntur, periculum adferunt;
 tamen non penetrent: fieri enim potest,
 ut nervi illi, qui ex nuca ortum habent,
 lædantur. Ab hujusmodi ergo vulneri-
 bus metuere consultum erit; quippe
 mortem afferre interdum solent: à cæ-
 teris verò quamvis penetrantibus; quam-
 vis zirbum atque. intestina, illæsa tamen
 prodeuntibus; nihil mali timendum est, si
 modò curata rectè sint. Ubi autem mem-
 bra in ventre contenta incommodum
 acceperint, periculum imminet; multos
 tamen liberari contingit. Igitur eorum,
 quæ nullam membræ læsionem attule-
 rint, hujusmodi curatio est. Eminentia
 intestina cum Zirbo ipso lavanda impri-
 mis sunt cum decoctione vini, & camo-
 millæ, & meliloti, absinthii, anethi,
 & rosarum: deinde in suum locum co-
 genda, atque reducenda sunt. Zirbi au-
 tem portio, quæ prominuerat, adhuc
 etiam amplius nonnihil producenda, at-
 que qua parte ventris cuti æquatur, fu-
 E nicu-

niculo tenui, & tenaci est colliganda eo
 nodo qui ab Hispanis suillus dicitur:
 tenacissimus enim nodus est, & qui nihil
 unquam remittit. Super ipsum verò no-
 dum dimidii digiti spacio Zirbus resece-
 tur, & sectio candenti ferro quoad penè
 nodum tangat, cauterizetur, atque inte-
 rius statim referatur; funiculi tamen par-
 te exterius relicta. Quod si apertio ipsa,
 qua intestina prodierant, grandior sit,
 acu & filo consuatur, parvo orificio re-
 licto, qua curatio compleri possit. Ex
 quatuor autem modis, quibus partes il-
 las mirhach, & siphach dictas, auctores
 consuendas præcipiunt, illa nobis maxi-
 mè probatur, & diuturno usu atque uti-
 litate commendatur, videlicet ut primùm
 ex altera parte mirhach, & siphach acu
 trajectis, ex altera mirhach tantum tra-
 jiciatur; atque hæc tria nodo commit-
 tantur; deinde filum secetur, ex eadem-
 que parte unde opus inceptum est mir-
 bach solum siphach relicto trajiciatur;
 ex altera verò mirhach, & siphach traje-
 ctis secundus nodus fiat. tertium autem
 punctum primo, quartum secundo simi-
 le sit, & sic deinceps, quoad opus per-
 fectum fuerit: atque hoc modo mirhach,
 & siphach optimè committi solent, ita
 ut nunquam amplius intestina erumpere
 ea parte possint: id quod (nisi ut diximus
 cura-

curatum erit.) non rarò accidere depre-
 hensum est. hæc ubi rectè curata sint,
 ovorum album probè concussum adden-
 dum est: neque verò tentam adhibere
 est opus, cujus vice funiculus ille, quo
 Zirbus colligatus est, fungitur. Postera
 verò die, balsamo illo nostro vulnus est
 curandum, cujus ad concoquendum,
 mundandum, carnemque inducendam
 vis est, flammulaque hoc medicamento
 intincta indatur, vulnusque ipsum eo-
 dem etiam liniatur, addita insuper pecia
 ex ceroto minij, aut basilico magistrali;
 utrumque enim apprimè commodum
 est: hoc autem in vulneribus magnis,
 atque etiam minoribus, est intelligen-
 dum: nam quæ angustiora sunt, etiam
 concocta, digestaque esse tam interius,
 quàm exterius oportebit. Nihil verò
 opus erit aut rosaceo, aut alio quovis
 oleo uti. Tertia demum, aut quarta post
 die, funis ultro remittit. quod si deinceps
 copiosum pus non sit, satis erit altero ex
 iis, quæ diximus, cerotis uti. Si quid
 autem puris erit, sæpius, in die deter-
 gendum est, atque hoc modo intra de-
 cimum quintum diem curatio perficitur.
 In ipso verò curationis initio, sanguinem
 mittere, secundum ægroti habitudinem,
 oportebit, atque sirupos exhibere rosa-
 tos, ex infusione cum aqua plantaginis.

Victus autem ratio tenuis cum exiguo pane sit; aqua verò non copiosa exhibenda est, eaque candenti ferro decocta. si verò præter vulnus ipsum ventris, ex intestinis ipsis aliquid ruptum esse contigerit, atque id ex gracilioribus sit, quæ ad dexteram supra ipsum umbilicum sunt, hujusmodi omnia quæcumque fuerint, lethalia ab auctoribus judicantur, atque ira plerunque est credendum: ex quo genere unum tantum mihi hæcenus curare contigit; cui gracilia intestina viciata fuerant; periit autem quarta die. Ex aliis autem quibus crassiora intestina læsa esse contigit, tres curavimus intestino colon dicto, sauciatos: quartum verò longone intestino rupto, ex illis uni tribus in locis colon ruptum erat; omnes tamen, divina ope, ante vigesimum diem sunt restituti. omnia hæc intestina acu, & filo consuimus eo consuendi genere quo chirothecarum artifices utuntur. erga omnes etiam eocurationis genere usus sum, quod à Joanne Vigone traditum est, quod omnium optimum esse judicamus, si quis rectè, atque facili manu utatur: omnia igitur illius præcepta secuti sumus; illa re excepta, quòd cibum nullum exhibuimus, tantumquæ descripta ab eodem potione usi sumus, quòd ij quos curabamus,

mus
esse
lera
spar
mus
& co
mul
dun
jus
Ry.

co

cr

&

tr

fi

& fi

bo p

med

foli

nibu

duur

post

mus, robustiores, & vegetioris naturæ esse intelligeremus, atque ad inediam tolerandam fortiores. Non enim extra Hispaniam adeò tenui diæta uti auderemus, ubi & cibi tenuiores multo sunt, & corpora ipsa magis delicata, atque ad multum cibum, aut ad nullum sumendum minus idonea sunt. Est autem huiusmodi apozema.

Rx. Pomorum citoniorum mundatorum, & subtiliter incisorum numero quatuor, caudæ equinæ, sumach, myrtillorum, ana manipulos iij. rosarum pug. ij. balausliarum ℥ ss.

coquantur in libris xvj. aquæ pluvialis usque ad consummationem tertie partis: deinde addantur thuris, massicis, sarcocollæ, ana ℥ iij.

croci ℥ ij.

& colentur, cum forti expressione; & addatur mellis rosati colati, & sirupi rosati ana ℥ vj.

tragacanthij pulverisati ℥ ss.

sirupi myrtillorum ℥ iiij.

& fiat apozema. hac potione nos pro cibo potuque utebamur, atque etiam pro medicamento, ad interiora membra consolidanda. Quidam autem ex illis hominibus, cum nihil aliud per totum quatri-duum sumpisset; facile tamen ferebat: post hæc verò coctæ in huiusmodi aqua

avis jus tantum exhibebamus, nonnunquam & juri exiguam panis micam (panatellam Itali vocant) cum id fieri oportere intelligerimus, addebamus, Hoc etiam modo sacerdotem quendam curavimus, qui dum in templo esset, vulnus lancea acceperat, obvius factus quibusdam, qui alium inimicum in templo latitantem quærebant, eundemque esse putabant. Vulnus verò in ventre superiori lateris dextri parte fuerat factum. duos etiam quoque, alterum jecore, splene alterum rupto curavimus. Item alium vesica rupta, qui tertia die periit, cæteri omnes Dei ope liberati sunt, qui & ipse medicinæ auctor auxiliatorque est. Quædam verò res digna nobis visa est, quam silentio minimè præteriremus; namque ad divinam sapientiam, & misericordiam laudandam argumentum, & materiam suppeditare, etiam, ut omnia alia, potest, qui tantam naturæ vim, tantam rebus efficientiam esse vult. Res Guadalupæ me præsentem accidit, anno à Christo nato millesimo quingentesimo decimo sexto: ea hujusmodi est. Homini cuidam, ex illius cœnobii famulis, cui pascendarum caprarum cura erat, dum in agro esset, stulta quædam libido incessit calamum spicæ cum spica ipsa per propriæ virgæ meatum intrudendi; spica

spic
bus
hil
ubi
quæ
me
esse
qua
tral
can
aut
ma
à se
ver
lab
eju
rib
in l
jan
acc
abl
ule
ear
siff
der
her
mi
qu
na
no
&

spica autem arida jam granisque omni-
 bus decussis erat. Narrabat autem ille ni-
 hil se doloris percepisse dum intruderet.
 ubi verò educere vellet, non potuisse,
 quòd spicæ aristis in carnem fixis, vehe-
 menti dolore teneretur: tandem se satius
 esse duxisse totam penitus protrudere,
 quam eam partem quæ intrusa erat ex-
 trahere, atque intra paucos dies ad vesi-
 cam usque sibi esse transmissam. Cùm
 autem per totum annum & dimidium
 mali nihil sensisset, in urinam conversam
 à se mictam fuisse putaverat. Post hoc
 verò tempus, in sinistro crure apostemate
 laborare cœpit, cujus curandi causa ad
 ejus monasterii hospitium, quod paupe-
 ribus curandis dedicatum est, venit: quo
 in loco dum curaretur, dumque tumore
 jam maturus, apertusque à nobis esset,
 accidit ut quodam die manè cum ulcus
 absterissemus, parvam paleam in ipso
 ulcere fortè videremus. ego verò ratus
 eam cum filis pridie mixtam carni inhæ-
 sisse, forpiculis tollendam curabam, &
 demum calamus cum spica facillimè tra-
 hentem secuta sunt. Attoniti autem rei
 miraculo nos omnes medici, atque alii
 qui adstabant, quid illud rei esset, divi-
 nare non poteramus, donec senex ille
 nostro rûmore excitatus, caput attollens,
 & spicam mihi in forpiculis hærentem
 E 4 videns,

videns, ait, Egomet mihi abhinc anno
& dimidio per virgæ meatum intrusi;
atque ita rem omnem, quomodo facta
fuerat, & dies quibus penitus a se fuerat
protrusa, narravit. Quo in loco summa
nobis admiratio, summa divinæ provi-
dentia laudandæ occasio orta est: nam-
que ita Deus homini consuluit, ut vesicæ
pellis paulatim rumperetur, atque ex
ruptæ spicam ad proximam carnem ex-
pelleret; deinde rursus vesicæ pellis coi-
ret, atque caro tumescens maturesceret,
& maturo tumore atque curato spica
prodiret, & tandem senex ille intra pau-
cissimos dies liberaretur, nam penitus
sanatus est.

A N N O T A T I O.

*Tractatis iis vulneribus, quæ in superiorem
ventrem infliguntur, ad ea quæ in inferiori
ventre accipiuntur, transit. Hippocrates libro
secundo de Ratione victus, in morbis acutis,
ventres divisit, ut diaphragmata superiorem
contineri velit; alterum omento. Chirur-
gi docti triplicem faciunt, superiorem, medium
inferiorem; qua divisione capitis ventriculos
complectuntur. vide Alphonsum Ferrum li-
bro tertio de Scolopetorum vulneribus.*

Ab huiusmodi ergo] Dividenda sunt
hæc vulnera ut pectoris divisimus: aut enim
interna

inter
liene
fun
sex
min
culu
bra
tium

I

ab

omn

ven

Vlc

mus

vuln

dum

ex p

ubi

dem

que

vit;

suav

nus

tant

inte

guis

tum

gun

seca

sang

interna ledunt; videlicet ventriculum, hepar, lienem, intestina, aut non. Si interna ledant, funesta sunt per aphorismum Hippocratis sextilibri. Si vesica, &c. Si non ledunt; minus sunt periculosa: præterea, majus periculum imminet lesa posteriori parte: ob vertebrarum, spinæ, nervorumque ex ea manantium vicinitatem; anteriori parte non tantum.

Igitur eorum quæ] Hæc curandi ratio ab Albucasi traditur. adnotatu dignum est; omni in vulnere sanguinis fluxionem prodesse: ventris verò vulnera ab Hippocrate (lib. de Ulceribus) excipi. quem locum ita explicamus; ne nobis contradicere, qua de thoracis vulnere, videamur. Veretur Hippocrates ne dum ex vulneris oris sanguis erumpit, aliqua ex parte ad interiorum regionem feratur. quod ubi accidat, mala affert complurima. Si quidem, ut alio loco idem demonstrat, ubicumque sanguis in ventrem præter naturam fluxerit; necesse est supperet: nam extra venas suam naturam retinere non potest, (ut Galenus ait) Quam ob rem vulnera ventris eo loco tantum accipienda sunt qua usque ad spatium interius penetrent: quo periculum est, ne sanguis se conferat: cætera quæ summam tantum partem attingunt, nihil proprium exigunt: sed ab imminente inflammatione, non secus, quàm quæ sunt aliarum partium, fluxu sanguinis, sine ullo periculo vindicantur.

Victus autem ratio tenuis] Non solum

IOB DE CURAN. VULNER.

victus est observandus, verum medicamentorum etiam ratio, quæ à Galeno est petenda quarto methodi medendi.

DE VULNERIBUS
Simplicibus & Compositis.

CAP. V.

OMnia in universum recentia vulnera, quocunque in membro facta sint, præterquam ea, quæ in capite fiunt, à nostratibus chirurgis imperitis, & empiricis eodem modo atque iisdem remediis, curari solent, sive simplicia illa, sive composita sint: tamen non inficias eo, multos in Hispania doctos esse chirurgos, quos artis peritia, sedulitas, & fidelitas omni laude dignos reddidit; præter hos autem, cæteri plerique omnes, eodem ordine, iisdemque omnino medicamentis utuntur; eandem insistent viam, quam prætergredi nullo modo, aut posse, aut debere quenquam, putant. Id adeò ex eo evenit, quòd ea quæ legerint, neque intelligunt ipsi, neque eos qui intelligunt, interrogandos ducunt, neque doctiores consulere, neque expertos magis adire, & duces sequi, commodum sibi, aut honestum arbitrantur. Plerumque autem usu venit, ut huiusmodi hominibus minus ex animi sententia